

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ПАЛАЦУ ПОТОЦЬКИХ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

Адамович С.В., Україна, Прикарпатський національний університет
Українські міста, які мають вагому історичну складову, зіштовхуються з проблемами реставрації історичної спадщини та пристосування історико-культурних пам'яток до реалій сучасності.

Так, івано-франківська громада з 2004 р. не має можливості повноцінно здійснювати охоронну і реставраційну роботу та використовувати історико-культурний потенціал пам'ятки місцевого значення на вул. Шпитальній, т. зв. «комплексу Палацу Станіслава Потоцького з брамами». Історія архітектурного комплексу починається з того, що родина польських вельмож Потоцьких у 1672 – 1682 рр. будує власний житловий комплекс. Він слугував не тільки помешканням, а й оборонною спорудою. Проте невдовзі після приходу в Галичину австрійської влади графи Потоцькі збанкрутували, а місто разом з будівлями перейшло у власність держави.

Австрійська імперія вирішує використовувати будівлі як шпиталь, що почав приймати пацієнтів з 1801 р. Надалі добудовують хірургічний корпус, а центральне крило палацу, інтер'єр пристосовують до нових лікарняних вимог. Без змін залишається тільки вхідна брама XVIII ст. з флігелями [3].

Як військовий шпиталь історико-архітектурний комплекс проіснував до 2004 р. Натомість напередодні Помаранчевої революції приміщення шпиталю, за результатами договору міни, потрапили у власність приватної структури – «Карпатської нафтової компанії».

Після перемоги Помаранчевої революції місцеві політики намагалися перебрати в комунальну власність історичний комплекс. Однак так і не було досягнуто порозуміння з приватником, а в судовому порядку військовій прокуратурі не вдалося повернути палац державі. У результаті

утворилася патова ситуація: власник не міг забудувати чи використати якимось іншим чином територію палацу, бо місто не дозволяло оформити права на землю під палацом. Натомість місцева влада була обмежена у правочинах, оскільки приміщення перебували в приватній власності.

Фактично Івано-Франківськ має в середмісті перспективну перлину історичного туризму і рекреації, що мала б заробляти гроші і стати обличчям міста. Комплекс, в першу чергу, цікавий тим, що тут зібрані історико-архітектурні елементи різних історичних періодів: I і II Речі Посполитої, Австро-Угорщини, СРСР і незалежної України. Крім того, на території колишнього палацу Потоцьких розташовувався один із найдавніших військових шпиталів в Європі. Відповідно, є можливість організувати музейну експозицію медичного обладнання.

Оскільки палац знаходиться в епіцентрі Станиславівської середньовічної фортеці і сьогодні ще збережені елементи оборонних споруд, то місто може скористатися значним історико-археологічним потенціалом спадщини Потоцьких. Зазначимо також, що особливість описуваної історичної території полягає в тому, що на ній можна проводити дослідження і одночасно використовувати її як арт-майданчик.

Навесні 2015 р. громадська організація «Поступовий гурт франківців» актуалізувала проблему палацу Потоцьких. Проведення археологічних розкопок і започаткування ініціативи «Стань археологом свого міста» дозволило привернути увагу громадськості до історико-культурної важливості комплексу пам'ятки.

У вересні 2015 р. була створена ініціативна група – «Палац Потоцьких – серце Івано-Франківська», яка закликала відгукнутися всіх містян до процесу відновлення втраченого палацового комплексу та актуалізації цінного історикомістобудівного та архітектурного спадку.

Ініціативною групою восени-взимку 2015 р. було здійснено прибирання території палацу, організовано ряд мистецько-культурних акцій у межах комплексу, проведено I міжнародний історико-архітектурний

воркшоп, який визначив напрямки археологічних досліджень, реставрації і пристосування до сучасності палацу Потоцьких.

У кінці грудня 2015 р. завданням відновлення та ревіталізації палацу Потоцьких почав опікуватися спеціально створений фонд – Благодійна організація «Благодійний фонд Комплекс палацу Станіслава Потоцького з брамами» (БФ «КПСПзБ»). Таке рішення було прийняте ініціативною групою з огляду на те, що європейські грантові організації віддають перевагу співпраці з неурядовими організаціями, а саме їх допомога може суттєво прискорити процес ревіталізації історико-культурного комплексу.

Водночас подальшій реалізації ініціатив навколо відновлення палацу Потоцьких перешкоджає невизначений юридичний статус пам'ятки і спротив дуже незначної частини консервативної інтелігенції, яка пов'язує комплекс з польським національним та релігійним гнітом [2, с.16].

Після утворення фонду його керівництво розпочало переговори з власниками будівель щодо безоплатної передачі у власність або в довготермінову пільгову оренду приміщень палацу БФ «КПСПзБ» [1, с.5]. Після успішного завершення процедури оформлення права власності на будівлі фонд розпочне перемовини з міською владою щодо визначення статусу землі під пам'яткою.

Отже, сподіваємося, що все-таки вдасться успішно вирішити юридичні проблеми з правом власності на історико-архітектурний комплекс палацу. Це відкриє можливість до залучення іноземних грантових інвестицій у відновлення та оживлення спадку палацу Потоцьких.

1. Про все, що стосується, хто є нашими клієнтами і які справи ведемо... // Західний кур'єр. – Івано-Франківськ, 2016. – 28 січня. – С.4.
2. На Станіслав не звертати увагу // Галичина. – Івано-Франківськ, 2016. – 21 січня. –С.16.
3. Ряхівська А. Старі, але потрібні: як повертають до життя історичні будівлі / А.Ряхівська. – Режим перегляду //<http://ufra.com.ua/mistsia/925-revitalizatsiya.html> (перегляд 07.02.2016 р.).